

การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าตาลมะพร้าวเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง
การจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดสมุทรสงคราม

DEVELOPING A PROACTIVE COCONUT SUGAR PRODUCT STRATEGY TO STRENGTHEN
SELF-RELIANCE COMMUNITY MANAGEMENT SAMUT SONGKHRAM PROVINCE

ภาวิณี โสระเวช¹, สักพัก แสงฉาย, ตรัยคุณ รอดเกษม และชิสากัญญ์ ปากพันธ์เกียรติ
Pawinee Sorawech, Sakapas Seangchai, Trikhun Rotkasem and Chisakan Papapankiad
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Demonstration School of Suansunandha Rajabhat University
E-mail : pawinee.so@ssru.ac.th¹

Received 30 June 2022; Revised 26 September 2022; Accepted 29 October 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสินค้าตาลมะพร้าวในชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม และพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าตาลมะพร้าวเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเองจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ได้แก่บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารส่วนตำบลและอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลการใช้แบบสอบถาม ผู้ให้ข้อมูลคือบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่จำนวน 30 ฉบับ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีขอบเขตการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ในด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าตาล ด้านการจัดการ ด้านชุมชนเข้มแข็ง ด้านชุมชนพึ่งตนเอง และด้านชุมชนเชื่อมโยง

จากผลการวิจัยได้พบ กลยุทธ์การจัดการชุมชนพึ่งตนเองมี 5 กลยุทธ์ คือ 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ภูมิปัญญาไทยตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ 2) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ พัฒนาสินค้าและการขายแก่ผู้ขายรายอื่นๆเพื่อการสร้างแบรนด์สินค้า 3) การสร้างผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มจำหน่ายสินค้าให้มีมาตรฐาน 4) การรวมกลุ่มผู้ประกอบการเป็นรัฐวิสาหกิจชุมชน และ 5) การประสานชุมชนให้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ในรูปแบบต่างๆ ข้อค้นพบที่ได้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ภูมิปัญญาไทย การบริหารจัดการหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมสร้างผู้นำชุมชน เกิดองค์ความรู้สู่ชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนาผลิตภัณฑ์; น้ำตาลมะพร้าว; การจัดการ; ชุมชนพึ่งตนเอง

Abstract

This research article aimed to study coconut sugar products in communities in Samut Songkhram Province and to develop a proactive coconut sugar product strategy to strengthen self-reliance community management in the province. This study is a mixed-method approach. For the qualitative approach, the researchers conducted in-depth interviews with five key

informants who were selected through purposive sampling. These informants included individuals involved in subdistrict administration in Amphawa District, Samut Songkhram Province. For the quantitative approach, data were collected through questionnaires administered to 30 relevant personnel and local citizens. Data analysis was conducted with a focus on content analysis, exploring areas such as value-added sugar product creation, effective management, resilient communities, self-reliance, and community connectivity.

The findings revealed five key strategies for self-reliant community management: 1) Product development rooted in Thai wisdom and aligned with organic farming principles, 2) Participation in management, product development, and collaboration with other sellers for brand promotion, 3) Cultivating community leaders, organizing product sales to meet quality standards, 4) Integrating entrepreneurs to establish community-based enterprises, and 5) Collaborative efforts among communities for participation in various forms of public relations activities. Additionally, the study identified that product development based on unique Thai wisdom and government agency involvement in building community leaders and imparting knowledge were crucial aspects.

Keywords: Coconut sugar; strategy; self-reliant community; management

บทนำ

สินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง ในการเพิ่มโอกาสและศักยภาพการประกอบอาชีพของเกษตรกรจังหวัดสมุทรสงครามในอำเภอเมือง อำเภออัมพวา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าว และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำตาลมะพร้าว โครงการพัฒนาสินค้าน้ำตาลมะพร้าวเพื่อสร้างมูลค่าที่สูงขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสมุทรสงครามจังหวัดสมุทรสงครามการพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมโดยกลไกการพัฒนาพื้นที่ระดับตำบล สร้างต้นแบบการเรียนรู้และนวัตกรรม (learning and innovation platform) เพื่อให้กลไกพัฒนาพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม ระดับชุมชนสามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนตนเองได้อย่างแม่นยำ รวมถึงมีการยอมรับ ปรับใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทเพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน มีเป้าหมายให้เกิดชุมชนนวัตกรรม จังหวัดสมุทรสงคราม ถือเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีเกษตรกรทำสวนมะพร้าวเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากประชากรในพื้นที่ร้อยละ 70 ทำอาชีพเกษตรกรรม และจะปลูกมะพร้าวมากใน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม อัมพวา และบางคนที อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามเป็นอีกพื้นที่หนึ่ง น้ำตาลมะพร้าวนักวิทยาศาสตร์มีการระบุว่ามีการค้นพบในเอเชียตะวันออกเฉียง จากยุทธศาสตร์ประชารัฐเป็นนโยบายสำคัญที่รัฐบาลให้ความสำคัญ สำหรับนำมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบัน แนวคิดประชารัฐเป็นแนวคิดที่ได้เริ่มขึ้นมาในกระแสของการบริหารจัดการสาธารณะ การบริหารจัดการกิจการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในรัฐ ในปัจจุบันแนวโน้มในการบริโภคมะพร้าวของประเทศทั่วโลกในภาพรวมตั้งแต่ปี 2018 มีปริมาณการบริโภคมะพร้าวและผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียนมีการบริโภคมะพร้าวมากที่สุด ดังนั้น การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยให้เกิดการสร้างระบบคิดของประชาชนคนในพื้นที่ และสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ แล้วนำเอานวัตกรรม องค์ความรู้ เทคโนโลยี การจัดการ ฯลฯ เข้าไปสร้างความเข้มแข็ง

และยกระดับรายได้จากการสร้างมูลค่าเพิ่มวิสาหกิจชุมชน น้ำตาลมะพร้าวให้กับเกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนน้ำตาลมะพร้าว การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาสินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกในการเพิ่มโอกาสและศักยภาพการประกอบอาชีพของเกษตรกร ดังนั้นนักวิจัยจึงเห็นว่า เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยให้เกิดการสร้างระบบคิดของ การเข้าไปสร้างความเข้มแข็งและยกระดับรายได้จากการสร้างมูลค่าเพิ่มวิสาหกิจชุมชน การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาสินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกในการเพิ่มโอกาสและศักยภาพการประกอบอาชีพของเกษตรกร และการเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดสมุทรสงคราม และการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสินค้าน้ำตาลมะพร้าวในชุมชน จังหวัดสมุทรสงคราม
- 2) เพื่อพัฒนากลยุทธ์สินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดสมุทรสงคราม

การทบทวนวรรณกรรม

ซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมโดยแบ่งประเด็นดังนี้ 1) ยุทธศาสตร์พระราชัฐ 2) ประชาธิปไตยกับการพัฒนาที่ยั่งยืน 3) แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 1) ยุทธศาสตร์พระราชัฐ พบว่ายุทธศาสตร์พระราชัฐเป็นนโยบายสำคัญที่รัฐบาลให้ความสำคัญ การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เป็นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน สำหรับนำมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบันแนวคิดพระราชัฐเป็นแนวคิดที่ได้เริ่มขึ้นมาในกระแสของการบริหารจัดการสาธารณะแนวใหม่ ภาครัฐและเน้นการมีส่วนร่วมบริหารจัดการงานสาธารณะ นอกจากพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่แล้ว นอกจกการพัฒนาแบบใหม่แล้ว สมทรง บรรจงจิตินานต์ (2017) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เป็นกระบวนการพัฒนาที่ส่งผลสร้างความเข้มแข็ง แนวทางการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนได้สร้างพื้นที่ทางสังคมด้านงานพัฒนาชุมชน ด้วยวิธีการประยุกต์ใช้แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นทุนทางสังคมระดับหมู่บ้าน นำมาสร้างกลไกขับเคลื่อนเป็นแนวทางการจัดการปัญหา เพื่อก้าวไปสู่การสร้างความทันสมัย วาทกานต์ ช่อแก้ว (2017) ได้ศึกษาการพัฒนาหมู่บ้านให้มีเศรษฐกิจฐานรากมั่นคงและชุมชนพึ่งตนเอง สรุปได้ ว่าปัจจัยการบริหารการพัฒนาหมู่บ้านฯ คืองบประมาณที่เพียงพอ ผู้นำชุมชนต้องซื่อสัตย์สุจริตและได้รับความร่วมมือจากประชาชน การสื่อสารสร้างการรับรู้ วิธีการบริหารจัดการ คือ ทุกคนมีส่วนร่วม รวมทั้งมีการสรุปผลการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคให้ชาวบ้านรับทราบด้วยมีกระบวนการบริหารงาน/บริหารโครงการของหมู่บ้านตามขั้นตอน (วางแผน ลงมือทำ ตรวจสอบ ปรับปรุงและพัฒนา) และความร่วมมือจากประชาชน ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนภาครัฐให้องค์ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ ประชาชน ทุกภาคส่วนควรดำเนินการตามแผนที่วางไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

แนวทางที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย โดยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix methodology method) คือการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรอิสระที่ศึกษา ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และจากแบบสัมภาษณ์ (Interview form) การสร้าง

เครื่องมือให้ครอบครัววัตถุประสงค์การวิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา มีการวิเคราะห์การตอบแบบสอบถาม ดังนี้ 1)ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าน้ำตาล 2)ด้านการจัดการ 3)ด้านชุมชนเข้มแข็ง 4)ด้านชุมชนพึ่งตนเอง 5)ด้านชุมชนเชื่อมโยง ประกอบด้วยกระบวนการการพัฒนากลยุทธ์สินค้า น้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบ และความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ วิเคราะห์คำถามปลายเปิด การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยที่ค้นพบอ้างอิงผลการวิจัยต่อไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้แบบสอบถาม จากบุคลากรและประชาชนในพื้นที่จำนวน 30 คน และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 5 คน ได้แก่บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยการเก็บข้อมูลแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 30 คน เนื่องจากเหตุการณ์ในช่วงสถานการณ์โควิด 2019

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างชุมชนปลอดภัย และชุมชนสัมพันธ์เชิงรุกโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนปลอดภัย และจากการสัมภาษณ์การสร้างเครื่องมือให้ครอบครัววัตถุประสงค์การวิจัย แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมี 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) 5 ระดับ เครื่องมือที่พัฒนาขึ้นโดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการวัดค่าการพิจารณาความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม (Index of item Objective Congruence ; IOC) มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามออนไลน์ถึงบุคลากรและประชาชนที่เกี่ยวข้อง เมื่อรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปราย ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ จากแบบสอบถาม โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาสินค้าน้ำตาลมะพร้าวในชุมชน จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าน้ำตาล พบว่า 1) วิธีการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าน้ำตาลมะพร้าว ภาคส่วนรัฐ เอกชน และภาคประชาชน มีส่วนร่วม มีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 46.66 2) รูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าน้ำตาลมะพร้าวภาคส่วนรัฐ เอกชน และภาคประชาชน มีส่วนร่วม มีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 46.66 3)ผลิตภัณฑ์อาหารจากมะพร้าวส่วนใหญ่ได้จากเนื้อมะพร้าว มีความคิดเห็นระดับมากที่สุดและมากเท่ากับร้อยละ 40.00 มี 4) การแปรรูปผลผลิตมะพร้าวเป็นผลิตภัณฑ์น้ำตาลช็อคโกแลตมะพร้าว น้ำตาลไซรัป น้ำตาลบีบหรือน้ำตาลก้อน เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้า มีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 50.00 5) การแปรรูปน้ำตาลมะพร้าวมีการผลิตที่ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ

ล้วนเป็นภูมิปัญญาไทย มีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 46.66 6) การแปรรูปน้ำตาลมะพร้าวมีการผลิตที่ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติจึงว่ามีราคาสูงแตกต่างจากน้ำตาลทั่วไปความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 46.66 7) ผลิตภัณฑ์น้ำตาลมะพร้าวมีราคาสูงกว่าน้ำตาลทั่วไปเพราะอย่างน้อยการมีต้นทุนสูงก็เกิดจากกระบวนการผลิตที่ยุ่งยาก มีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 53. ระดับความคิดเห็นด้านการจัดการพบว่า 8) ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะ มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด ร้อยละ 46.67 9) ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ร่วมมือกันในการบริหารจัดการกิจการงานที่เป็นสาธารณะมีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 43.33 ความคิดเห็นระดับมากที่สุด 10) ภาครัฐมีส่วนร่วมในการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าน้ำตาลการบริหารจัดการกิจการสาธารณะเพื่อประโยชน์ให้แก่ชุมชนมีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 40.00 มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด

ระดับความคิดเห็นด้านชุมชนเข้มแข็ง พบว่า 11) ประชาชนในชุมชนมีขอบเขตพื้นที่ในอาณาเขตเดียวกันการสร้างความคิดเข้มแข็งการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าน้ำตาลมีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 50.00 ความคิดเห็นระดับมากที่สุด 12) ประชาชนทุกคนในชุมชน ต้องร่วมกันรับผิดชอบเกี่ยวกับความความเข้มแข็งการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าน้ำตาล มีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 50.00 ความคิดเห็นระดับมากที่สุด 13) ประชาชนในชุมชนรวมตัวกัน มีการเรียนรู้การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าน้ำตาล ร่วมกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 50.00

ระดับความคิดเห็นด้านชุมชนพึ่งตนเอง พบว่า 14) ประชาชนในชุมชนมีการร่วมกันพัฒนากระบวนการที่การจัดการชุมชนพึ่งตนเองมีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 50.00 15) ประชาชนในชุมชนมีการแก้ไขปัญหาการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าน้ำตาลเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันในชุมชนตนเอง มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด 16) ประชาชนในชุมชนมีการพัฒนาภายในชุมชนตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้นเพื่อชุมชนพึ่งตนเองมีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 36.66 มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด 17) ประชาชนในชุมชนมีการร่วมมือช่วยเหลือกันการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าน้ำตาลเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันในชุมชนมีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 46.67 มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด ระดับความคิดเห็นด้านชุมชนเชื่อมโยง พบว่า 18) ประชาชนในชุมชนมีการติดต่อสื่อสารเพื่อการผลประโยชน์ร่วมกันเชื่อมโยงกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก มีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 43.34 19) ประชาชนในชุมชนมีการเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอกเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าน้ำตาลมีความคิดเห็นระดับมากที่สุดร้อยละ 50.00 20) ประชาชนในชุมชนมีการร่วมกันแก้ไขปัญหา การพัฒนากระบวนการที่สร้างความยั่งยืนในระดับพื้นที่ชุมชนมีความคิดเห็นระดับมากที่สุด

วัตถุประสงค์ที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์สินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการวิเคราะห์ SWOT Analysis ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง สามารถสรุปและจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ในด้านต่างๆ ดังนี้

1) ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าน้ำตาล พบว่า จุดแข็ง (S) คือ การขายสินค้าที่มีคุณภาพตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ คือ น้ำตาลมะพร้าวอินทรีย์ 100% การพัฒนาผลิตภัณฑ์คงเอกลักษณ์ภูมิปัญญาไทย และน้ำตาลมะพร้าว ได้รับคุณภาพ ออ. ที่มี GMP สินค้าจะมีคุณภาพ มีมาตรฐาน ปลอดภัยต่อผู้บริโภค จุดอ่อน (W) คือ สินค้าน้ำตาลมีการผลิตที่ใช้ส่วนผสมของน้ำตาลชนิดอื่นเข้ามาเจือปน ทำให้มีราคาที่ถูกลง ส่วนโอกาส (O) คือ การสินค้าให้มีรูปแบบการขายที่หลากหลาย การรูปแบบสินค้า บรรจุภัณฑ์ ที่ทันสมัย การแปรรูปผลผลิตมะพร้าวเป็นผลิตภัณฑ์น้ำตาลจากมะพร้าว การเพิ่มช่องทางการขายสินค้า และการขายให้กับผู้ซื้อที่นำไปสร้างแบรนด์สินค้าของตนเอง ส่วนภาวะคุกคาม (T) คือ การขายสินค้าที่ไม่มี ออ. แต่ราคาถูกกว่า

สำหรับกลยุทธ์ที่ได้ คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ภูมิปัญญาไทยตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

2) ด้านการจัดการ พบว่า จุดแข็ง (S) คือ จัดระบบ GMP มีการพัฒนารูปแบบสินค้าน้ำตาล การเพิ่มช่องทางการขายสินค้าน้ำตาลที่มีอยู่. ที่มีGMP มีคุณภาพ มีมาตรฐาน ปลอดภัย ต่อผู้บริโภค จุดอ่อน (W) คือ การบริหารจัดการกิจการสาธารณะเพื่อประโยชน์ให้แก่ชุมชน สินค้าน้ำตาล ในบางชุมชนยังไม่ค่อยมีส่วนร่วม มีแต่ให้หัวหน้าชุมชน เป็นผู้ดำเนินการ ส่วนโอกาส (O) คือ รูปแบบการพัฒนาสินค้าน้ำตาลมะพร้าว ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน มีส่วนร่วมในการบริหารเข้ามา มีบทบาท มีส่วนร่วมในการจัดการการพัฒนาสินค้า การขายให้กับผู้ซื้อที่นำไปสร้างแบรนด์สินค้าของตนเอง ขายให้กับภาครัฐและเอกชน ส่วนภาวะคุกคาม (T) คือ การเข้าถึงประชาชนยังไม่ทั่วถึง

สำหรับกลยุทธ์ที่ได้ คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ พัฒนาสินค้าและการขายแก่ผู้ขายรายอื่นๆ เพื่อการสร้างแบรนด์สินค้า

3) ด้านชุมชนเข้มแข็ง พบว่า จุดแข็ง (S) คือ ผู้ประกอบการตั้งกลุ่มรัฐวิสาหกิจชุมชน จัดตั้งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มจำหน่ายสินค้าให้มีมาตรฐาน การอบรมของผู้นำชุมชน ให้ความรู้ต่อลูกบ้าน ส่วนจุดอ่อน (W) คือ การตั้งข้อเสนอในการขายทำได้น้อยเมื่อไม่มีการรวมกลุ่ม ทางด้านโอกาส (O) คือ มีการเรียนรู้การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าน้ำตาลประชาชนทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประชาชนในชุมชนรวมตัวกัน เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าน้ำตาลให้สูงขึ้น และมีมาตรฐาน ส่วนภาวะคุกคาม (T) คือ ประชาชนผู้ผลิตบางกลุ่มไม่ได้พัฒนาสินค้าให้มีมาตรฐาน

สำหรับกลยุทธ์ที่ได้ คือ การสร้างผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มจำหน่ายสินค้าให้มีมาตรฐาน

4) ด้านชุมชนพึ่งตนเอง พบว่า จุดแข็ง (S) คือ มีการรวมกลุ่มผู้ประกอบการเป็นรัฐวิสาหกิจชุมชน จัดตั้งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดจำหน่ายในรูปแบบสหกรณ์ ส่วนโอกาส (O) คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มจำหน่าย การพัฒนาสินค้าให้มีมาตรฐาน การอบรมของผู้นำชุมชน

สำหรับกลยุทธ์ที่ได้ คือ การรวมกลุ่มผู้ประกอบการเป็นรัฐวิสาหกิจชุมชน จัดตั้งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบสหกรณ์

5) ด้านชุมชนเชื่อมโยง พบว่า จุดแข็ง (S) คือ การส่งต่อข้อมูลข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ทางการพัฒนาสินค้าให้ทันสมัย ทันต่อ การเจริญเติบโตของตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย ส่วนจุดอ่อน (W) คือ การส่งต่อข้อมูลข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ บางพื้นที่ยังไม่ทั่วถึง ทางด้านโอกาส (O) คือ ประชาชน ภาครัฐและเอกชน เข้ามา มีบทบาท ในการส่งต่อข้อมูลข่าวสาร ประชาชนทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรวมกลุ่มจำหน่ายสินค้าให้มีมาตรฐาน ส่วนภาวะคุกคาม (T) คือ การจัดจำหน่าย สินค้ายังไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่

สำหรับกลยุทธ์ที่ได้ คือ การประสานชุมชนให้มีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ในรูปแบบต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดสมุทรสงคราม ได้พบประเด็นกลยุทธ์เชิงรุกที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้ 1) กลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ภูมิปัญญาไทยตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ 2) กลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ พัฒนาสินค้าและการขายแก่ผู้ขายรายอื่นๆ เพื่อการสร้างแบรนด์สินค้า 3) กลยุทธ์การสร้างผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มจำหน่ายสินค้าให้มีมาตรฐาน 4) กลยุทธ์การรวมกลุ่มผู้ประกอบการเป็นรัฐวิสาหกิจชุมชน จัดตั้งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบสหกรณ์ 5) กลยุทธ์การประสานชุมชนให้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ในรูปแบบต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมทรง บรรจงจิตินันต์ (2017) ได้

ศึกษาแนวทางการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาบ้านหัวคู ตำบลพระยาบันลือ อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นกระบวนการพัฒนาที่ส่งผลสร้างความเข้มแข็ง และยั่งยืนในระดับพื้นที่ ภายหลังหมู่บ้านประสพวิกฤตอุทกภัยน้ำท่วมภาคกลางปลายปี พ.ศ. 2554 แนวทางการจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ได้สร้างพื้นที่ทางสังคมด้านงานพัฒนาชุมชน โดยชาวบ้านจำนวน 37 ครัวเรือน ต่างได้ร่วมกันพลิกฟื้นสถานการณ์ที่เลวร้ายให้หวนคืนกลับสู่สภาพ เดิมลักษณะการตั้งรับปรับตัว ด้วยวิธีการประยุกต์ใช้แนวคิด วัฒนธรรมชุมชน แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นทุนทางสังคมระดับหมู่บ้าน นำมาสร้างกลไกขับเคลื่อนเป็นแนวทางการจัดการปัญหา ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของบ้านหัวคูไม่ต้องล่มสลาย ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งด้านที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน อาชีพ รายได้ ระบบความสัมพันธ์ทางสังคม การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีไม่ให้สูญหายไปพร้อมกระแสการพัฒนา เพื่อก้าวไปสู่การสร้างความทันสมัย

สรุปองค์ความรู้

การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้า น้ำตาลมะพร้าวเชิงพาณิชย์ ตามนโยบายประชารัฐ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนเกษตรกรในวิถีชีวิตใหม่จังหวัดสมุทรสงครามมีแนวทางการกำหนดกลยุทธ์ของพื้นที่ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดสมุทรสงคราม ได้นำข้อมูลประเด็นปัญหาและความต้องการของประชาชนในเชิงพื้นที่ และข้อมูลการวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์ภายนอกที่สำคัญมาดำเนินการวิเคราะห์สถานะแวดล้อม ทั้งจากสภาพแวดล้อมภายในและด้านสภาพแวดล้อมภายนอกของชุมชน โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคาม โดยนำความคิดเห็นและบทสัมภาษณ์ ร่วมกันของส่วนราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสรุปเป็นกลยุทธ์การพัฒนาสินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดสมุทรสงคราม ใน 5 ด้าน คือ ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าน้ำตาล ได้กลยุทธ์ คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ภูมิปัญญาไทยตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ด้านการจัดการ ได้กลยุทธ์ คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ พัฒนาสินค้าและการขายแก่ผู้ขายรายอื่นๆเพื่อการสร้างแบรนด์สินค้า ด้านชุมชนเข้มแข็ง ได้กลยุทธ์ คือ การสร้างผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มจำหน่ายสินค้าให้มีมาตรฐาน ด้านชุมชนพึ่งตนเอง ได้กลยุทธ์ คือ การรวมกลุ่มผู้ประกอบการเป็นรัฐวิสาหกิจชุมชน จัดตั้งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบสหกรณ์ และ ด้านชุมชนเชื่อมโยง ได้กลยุทธ์ คือ การประสานชุมชนให้มีส่วนร่วมในการ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ในรูปแบบต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

- 1) ภาครัฐควรมีการกำหนดนโยบายและสนับสนุน ด้านงบประมาณดำเนินการ ให้ความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนช่วยเหลือชุมชน เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ภูมิปัญญาไทยตามแนวทางเกษตรอินทรีย์
- 2) ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม ตั้งแต่การคิด การวิเคราะห์ และการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ พัฒนาสินค้าและการขายแก่ผู้ขายรายอื่นๆเพื่อการสร้างแบรนด์สินค้าพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
- 3) ส่งเสริมการร่วมกันเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประสานชุมชนให้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ในรูปแบบต่างๆการมีส่วนร่วมมุ่งเน้นผลประโยชน์การตลาด
- 5) สร้างกลไกที่ต่อเนื่องให้ชุมชนได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าน้ำตาลมะพร้าวเชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการจัดการชุมชนพึ่งตนเอง จังหวัดสมุทรสงคราม ต่อไป

References

- Wongsrikaew, K.(2017). Strong community development: A case study of Poon Bamphen community, Phasi Charoen District, Bangkok. *Journal of Community Development and Quality of Life*. 5(1), 46-57.
- Kaewthep, K. (2010). Participatory folk culture management through research innovation. Bangkok: Print.
- Sorawet P. et al. (2022) Pracharat and the development of proactive community relations strategies to promote safe communities. In the Amphawa District area Samut Songkhram Province, Year 8, Issue 3(2022):March 2022.149-162
- Chokaew, W. (2017). Developing villages to have a stable economic base and a self-reliant community. Case study: Khok Ko Village, Village No. 1 , Makham Lom Subdistrict, Bang Pla Ma District. Suphan Province
- Banjongthitithan, S. (2017). Guidelines for sustainable self-reliant community management. Case study of Ban Hua Khu Phraya Banlue Subdistrict Lat Bua Luang District Phra Nakhon Si Ayutthaya Province
- Wongsrikaew, S.(2017). Strong community development: A case study of Poon Bamphen community, Phasi Charoen District, Bangkok. *Journal of Community Development and Quality of Life*. 5(1), 46-57.
- Samut Songkhram Provincial Office. (2018). Samut Songkhram Provincial Development Plan 2018-2022. Retrieved 22 July 2021, from <http://www.samutsongkhram.go.th/V2013/>
- Office of Agricultural Economics. Operational manual for driving national development according to the Thai Niyom Project Sustainability of the Ministry of Agriculture and Cooperatives. Bangkok. 2018
- Strategic Management Office, Lower Central Provinces Group 2.(2017).Development plan for lower central provinces group 2 2018 - 2021 (Samut Sakhon, Samut Songkhram, Phetchaburi and Prachuap Khiri Khan provinces). Retrieved 22 July 2021 , from <http://www.osmcentral-s2.moi.go.th/main/wp-content/uploads/2019/09/7>
- Chulathap, S.(2015) . Proactive public relations strategies of higher education institutions. Southern Geographic Area. *Surat Thani Rajabhat Journal*. 2(2), 157-174.
- Weeraphanpong, A. (2014) .Factors influencing community self-reliance: A case study of Khlong Lat Mayom community, Taling Chan District, Bangkok.
- Nikornwat, A. et al.(2017). Factors affecting the well-being of Suan Sunandha Rajabhat University personnel at work .(Research report).Suan Sunandha Rajabhat University.

